

ใบความรู้ เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ
หน่วยที่ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

การอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง การอ่านที่มุ่งหาสาระของเรื่อง (ใจความสำคัญ+ส่วนขยายใจความสำคัญ) เช่น เก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่นำเสนอใจตลอดจนแนวความคิดหรือทัศนะของผู้เขียน

การอ่านแบบ SQ๓R มี ๕ ขั้นตอน (ดู ถม อ่าน ท่อง ทวน) ดังนี้

๑. ดู (S = Survey) การอ่านสำรวจอย่างคร่าว ๆ เพื่อดูว่าเนื้อหาในบทนั้น ๆ มีความยาวมากน้อยขนาดไหน และในเวลาเดียวกันก็เพื่อต้องการจะจับใจความโดยทั่วไปให้ได้เสียขั้นหนึ่งก่อน ดูหัวข้อเรื่องในแต่ละบทว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบทก่อน ๆ หรือไม่ พิจารณารูปภาพถ้ามี ดูตารางกราฟ แผนภูมิหรือแผนผังต่อจากนั้นจึงดูว่ามีคำถามหรือสรุปใจความไว้ท้ายบทหรือตอนท้ายหรือไม่ ในขั้นนี้จะไม่ใช่เวลามากนัก (*สำรวจ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ภาพประกอบ คำศัพท์ยากจากบทอ่าน พิจารณา คำนำ และส่วนสรุปของเนื้อหา*)

๒. ถม (Q = Question) การตั้งคำถาม หลังจากอ่านดูอย่างคร่าว ๆ แล้ว ก็อาจจะพอเข้าใจเนื้อหาโดยทั่วไปได้บ้าง จากนั้นพยายามตั้งคำถามถามตัวเอง คำถามที่ว่านี้ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับใจความสำคัญ ๆ ในบทนั้น ๆ โดยตรง อาจได้มาจากหัวข้อย่อ ๆ และที่สำคัญคือ คำถามจะต้องสัมพันธ์กันกับสิ่งที่กำลังอ่านอยู่ อย่างไรก็ตามควรถามตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่าใจความสำคัญที่ผู้เขียนกำลังพูดถึงนั้นคืออะไร ทำไมจึงสำคัญสำคัญอย่างไร เกี่ยวข้องกับใครบ้างและเมื่อไรหรือตอนไหน พยายามตั้งคำถามให้ได้เพราะจะช่วยทำให้การอ่านในขั้นตอนต่อไปเป็นไปอย่างมีจุดหมายและจับประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้ถูกต้องไม่ผิดพลาด

๓. อ่าน (R = Read) การอ่านเพื่อหาคำตอบ ในขั้นนี้จะต้องกลับมาอ่านข้อความในบทหรือในขั้นตอนนั้น ๆ ซ้ำอีกอย่างค่อนข้างละเอียด การอ่านอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นในขั้นนี้ ควรพยายามอ่านให้เร็วขึ้นกว่าเดิม เพราะเข้าใจและทราบที่อยู่แล้วว่าอ่านเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ได้ตั้งขึ้นไว้แล้วและขณะที่กำลังอ่านอยู่ถ้าเกิดนึกคำถามอะไรขึ้นมาได้อีกก็จดบันทึกไว้ก่อน แล้วอ่านต่อไปจนกว่าจะได้คำตอบเป็นที่น่าพอใจ

๔. ท่อง (R = Recite) การจำและบันทึกข้อความสำคัญ เมื่ออ่านจบแต่ละตอนหรือแต่ละบทแล้ว ควรจะสรุปใจความสำคัญ ๆ ไว้ พยายามใช้ถ้อยคำของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจจะเริ่มด้วยการอ่านทวนคำถามซ้ำอีกเพื่อจะสรุปคำตอบได้ง่าย การสรุปคำตอบนั้นอาจทำในรูปของเค้าโครงร่าง (Outline) ก็ได้ หรืออาจใช้วิธีตอบคำถามแบบปากเปล่าระหว่างเพื่อนสองต่อสองก็ได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการทดสอบดูว่าตัวเองเข้าใจประเด็นสำคัญ ๆ ได้ถูกต้องหรือไม่ พยายามเชื่อมโยงใจความสำคัญในบทหรือในตอนก่อน ๆ ให้สัมพันธ์กัน ซึ่งจะช่วยให้การอ่านในบทต่อ ๆ ไปได้ใจความต่อเนื่องกันด้วย

๕. ทวน (R = Review) การทบทวนประเด็น ในขั้นนี้เป็นการทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จดบันทึกย่อไว้ หลังจากที่ได้อ่านจบแล้ว อาจจะเป็นการอ่านทวนคำถาม-คำตอบ ในหัวข้อเรื่องใหญ่ ๆ และสำคัญ ๆ เพื่อเป็นการฟื้นความจำ ถ้าหากยังไม่แน่ใจหรือไม่มั่นใจในตอนไหนหรือบทใดก็กลับไปอ่านซ้ำใหม่อีกเพื่อให้จดจำได้ดีขึ้น

สรุปวิธีการอ่านจับใจความเบื้องต้น (SQ๓R)

๑. S (ดู) การอ่านสำรวจเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ
๒. Q (ถม) การตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
๓. R (อ่าน) การอ่านเพื่อหาคำตอบให้แก่คำถามที่ตั้งไว้
๔. R (ท่อง) การจำและจดบันทึกข้อความสำคัญ
๕. R (ทวน) การทบทวนประเด็น

ตำแหน่งของใจความสำคัญ

ใจความสำคัญของประโยคมักปรากฏดังนี้

๑. ใจความสำคัญอยู่ตอนต้น

ตัวอย่าง

“วีรบุรุษ หรือ hero เป็นสัญลักษณ์ของพลังงานแห่งความกระตือรือร้น สมัยก่อนเรื่องเล่าเกี่ยวกับวีรกรรมจะอยู่ในรูปของตำนานหรือนิทาน ส่วนเรื่องเล่าของวีรบุรุษสมัยใหม่อาจอยู่ในรูปแบบของนิทาน การ์ตูน หรือภาพยนตร์ แต่มีความคลาสสิกข้ามกาลเวลาได้อย่างซูเปอร์แมน สไปเดอร์แมน อุลตราแมน หรือไอ้มดแดง”

(สามก๊กคนกันเอง: เอื้อ อัญชลี)

๒. ใจความสำคัญอยู่ตอนกลาง

ตัวอย่าง

“ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การที่จะเป็นผู้ฟังที่ดีได้นั้นจะต้องมีการฝึกฝนจนเรียนรู้ ฉะนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสดีกว่าคนอื่น ๆ ในการฝึกนิสัยการฟังที่ดีให้แก่เยาวชนที่จะเป็นผู้นำของชาติในอนาคตครูไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการฟังไป ควรระลึกไว้เสมอว่า การฟังมีความสำคัญเท่า ๆ กับการพูด การอ่านและการเขียน ถ้าผู้ฟังรู้จักฟังแล้วการฟังก็จะมีประโยชน์มาก แต่ถ้าผู้ฟังไม่รู้จักรับฟัง ผู้ฟังก็จะได้ไม่ได้รับผลอะไรเลย แต่ในทางตรงกันข้ามบางครั้งก็อาจจะก่อให้เกิดอันตรายแรงเกิดขึ้นอีกด้วย”

(การเตรียมเพื่อการพูดและการเขียน: ฉัตรวรรณ ตันนะรัตน์)

๓. ใจความสำคัญอยู่ตอนท้าย

ตัวอย่าง

“ภายในวงงานศิลปะประเภทหนึ่งๆ มีรูปแบบของศิลปะนั้นแยกออกไป จิตรกรรมก็มีการวาดและระบายสีบนผาผนัง วาดเป็นเส้นบนกระดาษ วาดและระบายเป็นภาพเล็กเป็นภาพใหญ่เป็นรูปคน รูปภูมิประเทศและอื่น ๆ วรรณคดีก็เข้าในลักษณะนี้ รูปแบบของวรรณคดีไทยก็มีหลายแบบ ถ้านับวรรณคดีต่างประเทศทั่วโลกก็มีรูปแบบเกือบจะนับไม่ถ้วน คุณภาพของวรรณคดีขึ้นอยู่กับรูปแบบจะมีความดีหรือความบกพร่องภายในวงของรูปแบบแต่ละรูปแบบ การพิจารณาวรรณคดีจึงเป็นไปตามรูปแบบแต่ละรูป ๆ นั้น”

(วิเคราะห์วรรณคดีไทย: บุญเหลือ เทพยสุวรรณ)

๔. ใจความสำคัญอยู่ตอนต้นและท้าย

ตัวอย่าง

“ภาษาไทยเป็นแกนกลางในการสืบทอดวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ อันเป็นมรดกจากบรรพบุรุษ มาถึงคนไทยในปัจจุบัน สิ่งต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยภาษาไทยช่วยเสริมสร้างและสืบทอดนั้นแนบเนื่องอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาแต่โบราณ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้านที่ชาวบ้านร้องโต้ตอบกัน ปริศนาคำทาย นิทาน บทละคร คำสอน คำพญา คำพังเพย คำทำนายฝัน ศิลปะทัศนกรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีในแต่ละท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ล้วนต้องใช้ภาษาในการสร้างเสริมและอนุรักษ์ทั้งสิ้น”

(ภาษาไทย ภาษาถิ่น ไม่สิ้นสูญ: ฐาปะนีย์ นาครทรรพ)

ประโยชน์ของการอ่านแบบ SQ๓R

ชนิดดา แนบเกษร (๒๕๓๕ : ๒๒) กล่าวถึงประโยชน์ของ SQ๓R ไว้ดังนี้

๑. เป็นวิธีการอ่านที่เตรียมการอ่าน เพื่อจัดระเบียบโครงสร้างทางสมองของผู้อ่านผู้อ่านสามารถตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน และสามารถคิดคาดการณ์ล่วงหน้าได้ด้วยตนเอง
๒. เป็นวิธีการอ่านที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าการค้นหาบางสิ่งบางอย่างที่อ่านแบบเฉพาะเจาะจงมากกว่าเถลไถลไปโดยปราศจากจุดมุ่งหมายในสิ่งที่อ่าน
๓. เป็นวิธีการอ่านที่ผู้อ่านสามารถประเมินความเข้าใจในการอ่านได้ด้วยตนเอง
๔. เป็นวิธีการอ่านที่เข้าใจให้ผู้อ่านค้นหาคำตอบหรือข่าวสาร ซึ่งเมื่อผู้อ่านค้นพบคำตอบหรือข่าวสารที่ต้องการค้นหาได้แล้วนั้น ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นรางวัลที่ตนเองได้รับผลสำเร็จบางสิ่งบางอย่าง และถ้าผู้อ่านสามารถจำข่าวสารได้ในทันทีทันใดและสามารถตรวจสอบโดยการระลึกจากความจำได้ จะเป็นรางวัลของตนเองมากยิ่งขึ้น

